

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
комунального некомерційного підприємства «Одеський обласний
медичний центр психічного здоров'я» Одеської обласної ради.**

30.10.2024

м. Київ, 2024

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 30.10.2024 групою національного превентивного механізму (далі – НПМ) здійснено відвідування комунального некомерційного підприємства «Одеський обласний медичний центр психічного здоров'я» Одеської обласної ради (далі – КНП «ООМЦПЗ» ООР, заклад, лікарня).

Відвідування здійснювали наступні члени групи НМП:

Бардаш Олена Анатоліївна, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи);

Петросов Владислав Георгійович, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Любченко Наталія Михайлівна, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Фісюков Сергій Сергійович, представник громадської організації;

Абдуллаєв Марат Абдуллаєвич, представник громадської організації;

Цюмік Олександр Вадимович, фахівець з питань проведення фахових досліджень під час відвідування місць несвободи в рамках реалізації національного превентивного механізму.

Загальна інформація.

Місцезнаходження закладу охорони здоров'я: 65031, Одеська обл., м. Одеса, вул. Воробйова Академіка, будинок 9.

Керівництво: Рябухін Костянтин Васильович, генеральний директор закладу.

КНП «Одеський обласний медичний центр психічного здоров'я» є неприбутковим закладом охорони здоров'я, унітарним комунальним підприємством, що діє на основі комунальної власності територіальних громад сіл, селищ, міст області. Основною метою лікарні є надання спеціалізованої психіатричної, психосоматичної, наркологічної, неврологічної допомоги населенню області, організаційно-методичної і консультативної допомоги лікувально-профілактичним закладам охорони здоров'я Одеської області, без цілі отримання прибутку.

КНП «Одеська обласна психіатрична лікарня №2 Одеської обласної ради» увійшло до складу КНП «ООМЦПЗ» ООР» як структурний підрозділ. Процедура приєднання та припинення діяльності КНП «Одеська обласна психіатрична лікарня №2 Одеської обласної ради» здійснюється на підставі рішення Одеської обласної ради, водночас процедура на даний час не завершена. Медичним закладом виконуються програми державних гарантій медичного обслуговування населення у 2024 році (пакет №9, №19, №23, №24, №25, №39, №50). Заклад має ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики за спеціальностями організація і управління охороною здоров'я, акушерство і гінекологія, дієтологія, ендокринологія, епідеміологія, клінічна лабораторна діагностика, медична психологія, психофізіологія, психіатрія, дитяча психіатрія, психотерапія, неврологія, наркологія, отоларингологія, офтальмологія, рентгенологія, рефлекс терапія, стоматологія, терапія, токсикологія, ультразвукова діагностика, фізіотерапія, фтизіатрія, хірургія, функціональна діагностика, за спеціальністю молодших спеціалістів з медичною освітою, лабораторна справа (клініка), сестринська справа, рентгенологія, медична статистика.

У закладі працює 1039 осіб, з них лікарів – 132, середнього медичного персоналу – 284, фармацевтів – 1, молодшого медичного персоналу – 420 та інші спеціалісти з немедичною освітою.

Заклад розрахований на перебування 940 осіб. На день відвідування у лікарні перебувало 1100 пацієнтів.

До складу лікарні входить 22 відділення, які розміщені в окремих приміщеннях (відділення №4 психіатричне чоловіче, зачинено на час проведення ремонтних робіт).

Групою НПМ відвідано приймальне відділення, відділення №1 психіатричне чоловіче), відділення №3 (психіатричне, чоловіче з ліжками для надання паліативної допомоги), відділення № 6 (психіатричне змішане з ліжками для надання паліативної допомоги), відділення № 8 (психіатричне жіноче), відділення № 9 (психіатричне дитяче), відділення №10 (психіатричне жіноче), відділення №11 (психіатричне змішане (чоловіки, жінки), відділення №16 (геронто-психіатричне жіноче), відділення № 17 психіатричне змішане (жінки, чоловіки), відділення №21 (психіатричне чоловіче).

Попереднє відвідування НПМ здійснено 01.09.2021, за результатами якого вносились рекомендації щодо виявлених недоліків:

Міністерству охорони здоров'я України:

Опрацювати питання імплементації положень Стамбульського протоколу у закладах з надання психіатричної допомоги щодо регламентації проведення тілесного огляду пацієнтів та документування випадків отримання ними тілесних ушкоджень.

Одеський обласній державній адміністрації:

забезпечити контроль за додержанням прав пацієнтів лікарні;

опрацювати питання виділення коштів КМП «Одеський обласний медичний центр психічного здоров'я» Одеської обласної ради» для встановлення автоматичної пожежної сигналізації та приведення будівлі у відповідність до Державних будівельних норм. Заклади охорони здоров'я В.2.2.-40:2001 та Державних будівельних норм. Інклюзивність будівель і споруд В.2.2.-40:2018.

Комунальному некомерційному підприємству «Одеський обласний медичний центр психічного здоров'я»:

Забезпечити:

- встановлення системи пожежної сигналізації у всіх відділеннях лікарні;
- комплексний підхід до реабілітації пацієнтів з метою їх подальшої ресоціалізації;
- розміщення пацієнтів з дотриманням приватності;
- приведення у відповідність до санітарно-гігієнічних норм санітарні кімнати у прогулянкових двориках;
- пацієнтам право на здійснення на телефонних дзвінків та контактів із зовнішнім світом;
- проведення ремонтних робіт у приміщеннях та облаштування безбар'єрного простору для осіб з обмеженими фізичними можливостями.

На виконання наданих рекомендацій керівництвом закладу проведено певну роботу з усунення виявлених недоліків, а саме: проведено поточні ремонтні роботи у приміщеннях лікарні, у деяких відділеннях наявна пожежна сигналізація. Інші виявлені у 2021 році недоліки у роботі закладу залишились неусуненими.

Під час відвідування НПМ виявлено наступний позитивний досвід організації функціонування лікарні:

добре налагоджена лікувально-профілактична робота;

пацієнти медичного закладу мають при собі документи, що засвідчують особу;

працівниками дотримуються вимоги щодо належного зберігання лікарських засобів. Відсутні лікарські засоби термін придатності, яких завершився;

забезпечений вільний доступ пацієнтів до питної води, у кожному відділенні лікарні встановлені ємності з питною водою;

лікування проводиться відповідно до затверджених клінічних протоколів;

У 2023 році проліковано – 13551 осіб, протягом 9 місяців 2024 року – 14178 осіб;

залучається гуманітарна допомога з метою покращення умов перебування та лікування;

з 30.10.2024 року вартість комплексного загального харчування на одну особу складає 181, 70 грн;

у приміщеннях облаштована пожежна сигналізація.

Під час конфіденційного спілкування скарг від пацієнтів на неналежне жорстоке, нелюдське або таке, що принижує гідність, видів поведження з боку персоналу не надходило.

Водночас під час відвідування групою НПМ виявлені недоліки в роботі КНП «ООМЦПЗ» ООР, які призводять до порушення прав пацієнтів.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

1. У приймальному відділенні та маніпуляційних кабінетах відсутні актуальні протоколи екстреної медичної допомоги на догоспітальному етапі затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я (далі – МОЗ) України від 05.06.2019 № 1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги», Зазначене може призвести до зниження якості надання відповідної медичної допомоги пацієнтам у разі виникнення у них невідкладних станів варто зауважити, що вказане порушення усунуто під час відвідування групи НПМ.

2. Пацієнтам, яким призначено лікарський засіб «Азапін», не проводиться регулярний гематологічний контроль відповідно до наказу МОЗ від 08.08.1995 № 147 «Про гематологічний контроль при лікуванні лепонексом (Clozapine)», що може становити загрозу для здоров'я пацієнтів, та може бути причиною розвитку ускладнень у вигляді гранулоцитопенії.

3. Фактична наповненість лікарні значно перевищує її планову (на 940 ліжок – 1100 пацієнтів), що свідчить про перевантаженість закладу та системні проблеми в організації надання медичних послуг. Зазначене призводить до погіршення якості лікування через брак ліжкового фонду та порушення права пацієнтів на охорону здоров'я та медичну допомогу (фото 1).

4. Відповідно до статті 25 Закону України «Про психіатричну допомогу» особи, яким надається психіатрична допомога, мають право на її отримання в умовах, що відповідають вимогам санітарного законодавства. Приміщення, що використовуються для психіатричної допомоги у стаціонарних умовах, повинні відповідати вимогам державних будівельних норм, державних медико-санітарних нормативів та державних медико-санітарних правил, що визначено для таких закладів.

Попри це, під час відвідування практично у всіх відвіданих відділеннях встановлено недотримання норм площі на одного пацієнта. В одній з палат перебуває 13 ліжок для пацієнтів, частина ліжок розміщено в притул один до одного, що не забезпечує пацієнтам достатнього особистого простору (фото 2).

Відповідно до рекомендацій Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поведженню чи покаранню «Поміщення особи до психіатричного лікувального закладу без її на те згоди» (СРТ/Inf(98)12-part) (далі – Стандарти КЗК) створення позитивного терапевтичного середовища, насамперед передбачає, забезпечення пацієнту достатнього простору для проживання, так само як і нормального освітлення,

опалення та провітрювання, а також підтримання закладу в належному чином відремонтованому стані, який відповідає гігієнічним нормам.

5. У палатах відсутній в достатній кількості твердий інвентар, переважно шафи для зберігання одягу, стільці. Ліжка пацієнтів розміщені у коридорах відділень, що не відповідає вимогам пункту 8.3.2.7 основних положень Державних будівельних норм України В.2.2-10:2022 для закладів охорони здоров'я.

Стандартами КЗК передбачено необхідність, що дуже важливо надавати у розпорядження пацієнта місце для зберігання його особистих речей, відсутність такої можливості може сприйматися пацієнтом як посягання на його особисту безпеку та незалежність. Дуже бажано, щоб у розпорядженні пацієнтів були тумбочки біля ліжок і шафи для одягу (фото 3).

6. Матеріально-технічна база лікарні застаріла, зокрема у палатах розміщено ліжка з панцерними сітками та матраци, які потребують заміни. Приміщення лікарні, зокрема, стіни, стеля та підлога мають пошкоджені покриття, що унеможлиблює належну дезінфекційну обробку приміщень, не забезпечує належного терапевтичного середовища, що є порушенням пункту 4.2 розділу IV наказу МОЗ від 02.04.2013 № 259 Державних санітарних норм і правил «Санітарно-протиепідемічні вимоги до закладів охорони здоров'я, що надають первинну медичну (медико-санітарну) допомогу» (фото 4).

7. Відповідно до статті 8 Закону України «Про психіатричну допомогу» психіатрична допомога має надаватися в найменш обмежених умовах, що забезпечують безпеку особи та інших осіб, при додержанні прав і законних інтересів особи, якій надається психіатрична допомога. Пунктом 9 Порядку надання психіатричної допомоги в умовах стаціонару, затвердженого наказом МОЗ № 2085 від 07.12.2023, заборонено замикати входні двері до приміщень та палат, що використовуються для надання психіатричної допомоги у стаціонарних умовах. Вхід/вихід з відділень має бути вільним, з урахуванням вимог громадської безпеки в нічний час. Всупереч викладеному у дитячому та геронто-психіатричному відділеннях наявні ґрати на вікнах, двері у відділенні замкнуті у денний час, замки зачиняються персоналом на ключ. (фото 5, 6).

8. У санітарних кімнатах відділень № 1, № 11 не створено умов приватності, а саме не встановлені розмежування перегородки між сантехнічним обладнанням (фото 7, 8). Пунктом 34 Стандартів КЗК передбачається розташування сантехнічного обладнання таким чином, щоб пацієнт міг бути наодинці сам із собою.

9. Наявні у відділеннях лікарні інформаційні стенди не містять інформацію стосовно прав та обов'язків пацієнтів, а також номери посадових осіб, до яких вони можуть звернутися пацієнти у разі порушення їх прав. Інформація на стендах застаріла та викладена іноземною мовою (фото 9, 10).

10. Разом з тим у порушенні статті 33 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» групою НПМ встановлено, що ведення медичної документації медичними працівниками, зокрема написання

щоденників у медичних картах стаціонарних хворих, здійснюються іноземною мовою, замість державної.

11. Під час конфіденційного спілкування з пацієнтами встановлено, що на період лікування в умовах стаціонару у пацієнтів відсутня можливість здійснювати телефонні дзвінки. Зазначене призводить до неможливості пацієнтів зателефонувати рідним, екстреним службам допомоги, а також звернутись на гарячі лінії посадових осіб, у разі порушення їх прав, що є порушенням пункту 13 Порядку.

12. У ході відвідування встановлено, що як укриття у закладі використовується підвальне приміщення будівлі. Згідно з наданою копією Акту огляду об'єкту підвальне приміщення не рекомендоване до використання для укриття у зв'язку невідповідністю вимогам щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579 (Акт огляду об'єкта будівлі, споруди, приміщення від 16.11.2023), що не забезпечує безпечного перебування пацієнтів та медичного персоналу в закладі під час оголошеного сигналу «Повітряна тривога».

13. У порушення пункту 34 Стандартів КЗК у закладі наявні відділення у яких відсутні умови для вільного пересування маломобільних осіб (наявні високі сходи, відсутні пандуси, підйомники, поручні, тощо).

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Одеській обласній військовій адміністрації

вжити заходів, спрямованих на усунення виявлених у ході реалізації функцій національного превентивного механізму наведених порушень прав людини та недопущення катувань, інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведінки та покарання у комунальному некомерційному підприємстві «Одеський обласний медичний центр психічного здоров'я» Одеської обласної ради;

забезпечити контроль за дотриманням прав людини і громадянина, реалізацію законних прав та інтересів пацієнтів на охорону здоров'я та медичну допомогу у комунальному некомерційному підприємстві «Одеський обласний медичний центр психічного здоров'я» Одеської обласної ради.

Комунальному некомерційному підприємству «Одеський обласний медичний центр психічного здоров'я» Одеської обласної ради забезпечити:

надання медичної допомоги відповідно до вимог Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» та Закону України «Про психіатричну допомогу»;

належне ведення медичної документації відповідно до чинного законодавства з урахуванням функціонування української мови як державної;

подальше вчасне проведення гематологічного контролю у пацієнтів, які

приймають препарати з діючою речовиною Clozapine;
розміщення пацієнтів з дотриманням приватності;
палати необхідними меблями та інвентарем;
вільне пересування пацієнтів по закладу до приміщень, відповідно до вимог

Порядку;

проведення ремонтних робіт у приміщеннях закладу відповідно до санітарно-протиепідемічних вимог до закладів охорони здоров'я та Державних будівельних норм;

доступ пацієнтів до телефонних дзвінків;

доступність приміщень для осіб з інвалідністю та маломобільних осіб (облаштувати пандуси, поручні, електричні підйомники);

проведення заміни ліжок з панцерними сітками;

пацієнтів достатньою кількістю твердого інвентарю;

дотримання норми вимог площі палат на одну особу;

демонування ґрат на вікнах палат;

безпечне перебування на території закладу пацієнтів та медичного персоналу під час оголошення сигналу «Повітряна тривога»;

оновлення інформації на стендах відділень.

Додаток: фото до звіту.

**Головний спеціаліст відділу
реалізації національного
превентивного механізму у сфері
охорони здоров'я Департаменту з
питань реалізації національного
превентивного механізму
Секретаріату Уповноваженого
Верховної Ради України з прав
людини**

Олена БАРДАШ

Фото до звіту
Фото 1

Фото 2

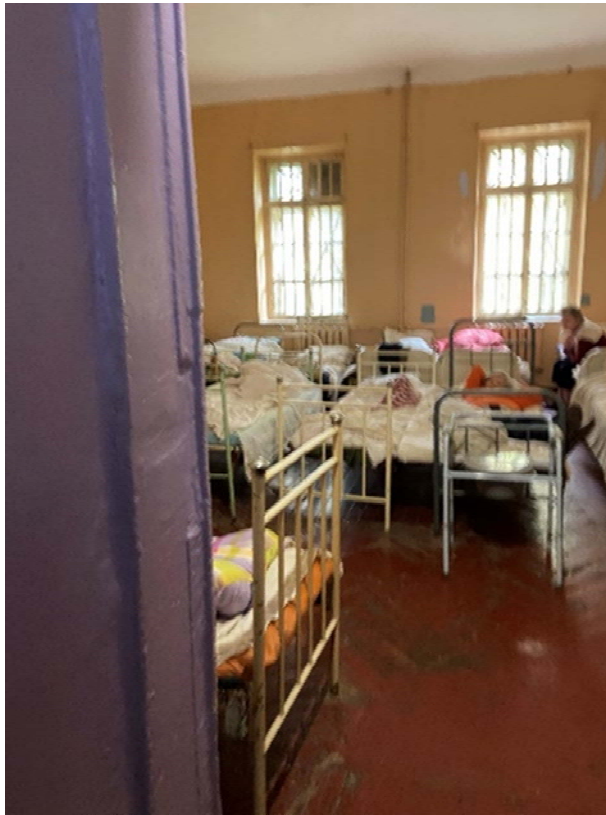

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

Φοτο 7

Φοτο 8

Фото 9

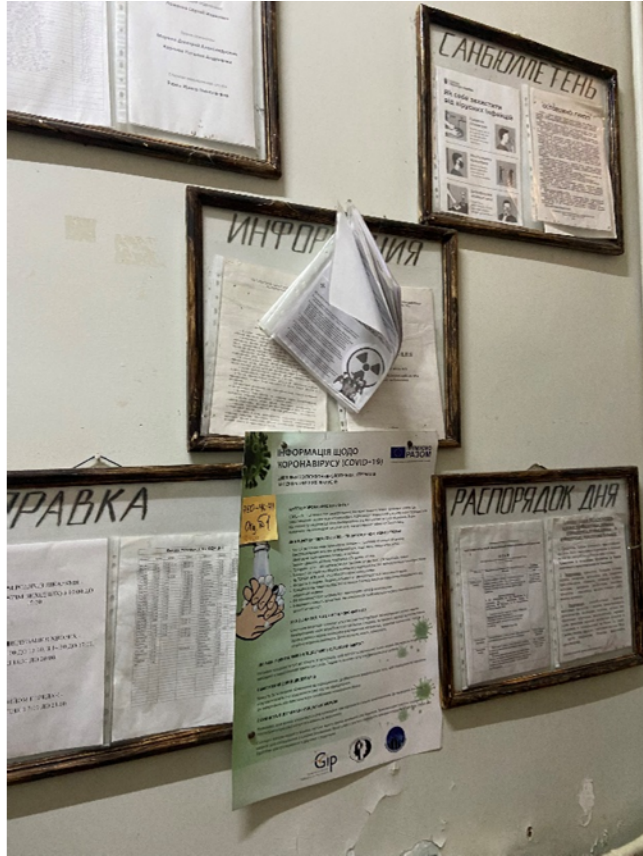

Фото 10

